

V najtémnejši kotiček cerkve sede Francek in posluša. Lakota, mraz, pomanjkanje — vse pozabi v sladkem snu. O, to je dežela! Zlati oblaki, toplo ozračje, pomlad, radost, prostost brez kraja! Zdi se mu, da stopa njegova duša iz temne ječe na solnčno luč; da postaja velika, krasna, mogočna, ter da jo dviga slavospev angelski k božjemu prestolu v večno radost, v večno srečo, v večno hvalo!

* * *

Po končani službi božji stopi raz kor sivolas organist, krene tudi v tisti samotni kotiček, da se še priporoči nemoten svetim trem Kraljem za bližnji praznik. Prestrašen odstopi par korakov nazaj. V kotičku, kamor nikoli nihče ni zašel, ugleda dečka, ki se ne gane. »Vzdrami se, fantič, služba božja je končana!« ga strese organist. A ni bilo nič odgovora. — »Slišiš?« — Ni bilo nič odgovora.

Toliko dni mraza, stradanja in težke hoje je bila zanj pot v deveto deželo — — —

Prof. Fr. Pengov:

Obrtniki v naravi.

(Konec.)

Prelep majnikov dan je. Zelen je travnik in gozd in v njem čudovita pestrost barv na pisanih cveticah — kakšna krasota! Pa vse te lepотиje bi ne bile, ko bi se nemoteno razvila vsa jajčeca metuljev, večš, kobilic, hroščev in bi zagospodarile brezštevilne njih ličinke in gosenice.

Kako velikanska je rodovitnost večine žuželk, si moreš komaj predstavljati, ljubi moj. Borova grizlica (podobna naši muhi) zleže na leto kakih 120 jajcec; če bi živeli potomci ene same take množice deset let brez sovražnikov, ki jih pokončajo, bi oglodale lahko vse borovje dveh ali treh Jugoslavij do golega v enem samem letu.

Veliki prirodoslovec Linné je dokazal, da zamore malo število zapljunkarice ali mesarske muhe požreti konja v krajšem času nego lev. Par takih muh zaplodi lahko tekom enega poletja zarod, ki šteje 500 milijonov.

Če bi se izlegla vsa žuželčja jajčeca, bi požrle iz njih izrasle živalce vse sadove zemlje, oglodale vso zelenjad do korenin, oropale listja vse drevje — krvavi bič bi vihtela strahotna lakota nad narodi, in šele potem, ko bi zemlja skoro ne mogla več sprejeti brezštevilnih mrličev iz dežele in iz mest, bi poginile kobilice in gosenice, ko bi bilo že vse opustošeno.

Grozna kuga bi brusila svojo koso ob prestolih kraljev in ob lesenih ležiščih beračev: le Bog sam ve, če ne bi vseh narodov zemlje položila v orjaških gubah svoje mrtvaške srajce k večnemu počitku?

A Bog pošilja v številnih hroščih, mrežo- in kozokrilih, pticah itd. svoje kmetovalce v najraznovrstnejših narodnih nošah in z dobrim orodjem preskrbljene, da pregledajo malce po polju in logu, pa zabranijo morebitno škodo in popravijo že nastalo. Med najslabšimi te vrste gotovo niso najezdniki ali ihnevmonidi.

Čudna bitja so to. Po viteško oborožena z dolgo sulico (leglom) cvrčijo med vejevjem pa zadajajo kot angeli-pokončevalci smrt in pogubo uničevalcem gozda.

Lep je hrastov gozd. Kot orjaški tempelj božji iz najkrepkejšega železa in betona, se zdi, da je ustvarjen. In posamezno drevo! Kakšna divje-pogumna lepota, kakšna moč je v njem! Naj besni vihar, le šopi listov trepečejo; krepke veje se klanjajo le iz vljudnosti orkanu nalahko. Globoko razorana skorja obdaja kot viteški oklep polna debela. Že davno počiva srčasto listje lipino in zobato javorjevo na tleh pri svojih prednikih, ko je hrastovo še sveže na deblu, da, celó zarjavelo listje šumi še krepko na veji v zimskem pišu.

In ta kralj gozdov bi moral poginiti, sesuti se v prah, ko bi na milijone majhnih kmetovalcev s paznimi očmi ne skrbelo zanj.

Postoj za trenutek! Glej, ravnokar je priveslal tak najezdnik, goseničar mu je ime, na hrastov list. Skrbno ga ogleduje zgoraj in spodaj. Tu leži gosenica iz prevodnega prelca, zloglasnega hrastovega škodljivca. Hitro mu nastavi goseničar sulico na prsi. Seveda se zvija gosenica kot majhen zmaj — a kaj ji to pomaga? Prefina bojna sekirica na koncu sulice je že vrezala v njeno telo majhno odprtino — urno je s pomočjo legla spravljeno pod kožo že tudi drobno jajčece, in ne samo eno, ampak cel ducat.

Nabodena gosenica, v začetku tako razburjena, se zopet pomiri, in njen apetit je dober, kot je bil prej.

Pride čas, ko bi se imela gosenica zabubiti. Mirno sedi na listu, a ne kaže nobenega veselja do tega dela.

V telesu pa jo ščiplje nekaj in gloda in riže od znotraj nazven. Glej, črvič se privrta z glavico na dan, se steguje in zvija in zapusti mesto, kjer se je rodil. Za njim pa drugi in tretji, vsi do zadnjega. Gosenica mora to trpeti in še ne more poginiti. Kot varuhinja leži še dneve in dneve poleg sovražne zalege. Kolesje njenega življenja gre vedno slabeje, vedno tiše, slednjič . . . obstane. —

Nič bolje se ne godi pogubni ličinki rilčkarjevi, lubadarjevi in likarjevi (hrošči), ki ne živi na javni cesti, ampak za trdnimi zapahi — pod lubjem in v lesu. Kako priti tem do živega?

Velikanski črni najezdnik kmalu zavoha skrivališča teh sovragov, in njegova turška sablja, na videz tako nežna, prodre z največjo gotovostjo skozi deblo in v trdi les.

Žolna tudi lahko najde na deblu mesto, kjer se nahaja škodljiva ličinka. Ima ne samo silno občutljiv nos, ampak tudi s kladivom urno

preudari, kje se začne votlina in kje neha. Kako pa zaleze in zadene naš kmetič-najezdnik pravo mesto — kdo mi more to pojasniti?

Starodaven je zakon v naravi, ki ga ji je dal Stvarnik! Čim se kaka žuželka ali druga žival (miši, zajci) razmnoži tako, da je v nevarnosti red ali harmonija v celotni naravi, prikaže se takoj v istem razmerju tudi njen sovražnik, ki pomete z neredneži, in uveljavi zopet ravnovesje v naravi.

Zapodite te kmetovalce preko mej, in iz majevega raja in hrastovega loga postane puščava. —

* * *

Tudi za zdravje (higieno) v naravi je poskrbel dobri Stvarnik.

Kakor je splošno znano, ne nastane v mrtvih, trohnečih truplih samo kužen smrad, ampak se razvija v njih tudi nevaren mrliški strup. Pik muhe, na primer, ki se je nasesala na mrtvem človeku ali živali tega strupa, zadá lahko grozno bolezen, mnogokrat tudi smrt. V časopisih niso redka taka poročila.

Pa takoj, ko nas zaskrbi ob takih novicah, se nam pride predstaviti načelnik zdravstvene (sanitetne) policije v naravi, v osebi starega modrijana — krokarja. V družbi vran in srak urno pospravlja gnijoča trupla ptic in sesalcev. Zato najdeš tako poredko zunaj v naravi kako mrtvo ptico ali poginolo divjačino. Bistro oko in prefini voh precej pripelje naše pogrebce na pravo sled.

Še važnejše nego pri nas so take zdravstvene komisije za vroče kraje. Zakaj pod južnim solncem razpadajo trupla še vse hitreje nego pri nas. Če bi jih nihče urno ne odstranjal, bi se napolnilo ozračje s kužnimi bacili (miazmi), pa bi jih raznesli vetrovi na vse strani, in nobena človeška sila bi ne mogla ustaviti strašne kuge.

Vroči kraji bi bili človeku nedostopni, ko bi ne bilo ondi jastrebov in hijen, šakalov in psov. A ti se dobro zavedajo svoje važne naloge in so vsak hipec pripravljeni tako na morskem bregu kakor sredi savane (pustinje), v močvirju in v širnih pragozdih, pa tudi na cesti obljudenih mest in vasi. Leni orientalec (prebivalec vzhodnih dežel) se ne zmeni za poginolega osla ali za psa ali za kamelo; zato so pa tem prej pri poslu naši zdravniki iz živalstva ali bolje konjederci. Celi oblaki jastrebov rojijo včasih ob kaki mrhovini. Saj pravi še sveto pismo:

»Kjer je mrhovina, tam se zbirajo tudi jastrebi.«

Le suhe kosti ostanejo čez par uric od grozne sedmine. Ne, niti te ne! Ponoči se priplazijo strahopetne, ščetinaste hijene in mrholjubi šakali na ostanke. Z železnimi kočnjaki zdrobijo najdebelejše stegnence in posrebljajo mozeg iz njih. Vroče afrikansko solnce najde drugo jutro le še suhe koščice, da jih pobeli. Nevarnost okuženja je popolnoma odstranjena.

Druge vrste pogreb lahko opazuješ doma na vrtu, če le hočeš biti nekoliko pazljiv in potrpežljiv.

Ob potu leži mrtev krt. Če pogledaš natančneje, se ti dozdeva, da se pregiblje od časa do časa. Če ga obrneš s palico, zalotiš pod njim nevelikega hrošča, rumeno in črno obrobljenega kot mrtvaški prt — grobarja. Prizadeva si, da pokoplje mrliča. Prav nič se ne da motiti pri svojem delu. A ker so tla trdo shojena in posuta s kamenjem, se mu to noče posrečiti. Pa zapusti krta in steče precej daleč ob potu. Po daljšem dirjanju sem in tja se obrne proti bližnji njivi. Komaj začuti rahlo prst pod seboj, se obrne in loti iznova svojega dela, poskušajoč, da spravi krta naprej, na njivo. A zastonj. — Odleti ... Mož li obupa nad uspehom? — Kako se začudiš, ko pride čez nekaj minut nazaj, a z več tovariši. Kakor bi se bili zgovorili, zlezejo vsi naenkrat pod krta in ga neso, počasi sicer, a naravnost proti njivi. Dospevši na mesto, kjer je bil prej naš prvi grobar nekaj kopal, se ustavijo in končajo pokop. Vedno več prsti sipljejo izpod krta, vedno globočje se pogreza mrtvak. Slednjič se prikažejo vsi pogrebci na vrhu, in kmalu je grob zaprt.

Na mrtvem krtu pa bodo našli mladichi grobarjevi čez par dni stanovanje in tečno hrano.

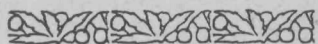
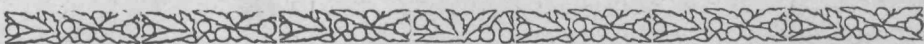
* * *

Odkod pač izvira vsa ta smotrenost v naravi? Vse to delo po načrtu? Kdo zapoveduje malemu grobarju in orjaškemu kondorju (jastrebu Južne Amerike), da morata biti vsak ob svojem času na svojem mestu?

Kdo drugi, če ne »Oni, ki hrani mlade krokarje na gori in vodi divje orle v puščavi k studencu. Oni, »ki odpira svojo roko in napolnjuje vsa živa bitja z blagoslovom«, kakor divno poje psalmist.

Živali in rastline, ne v zadnji vrsti mali žužki, so neovrgljive priče večne Previdnosti. Vsako gibanje ima svoj namen, vsaka kocinica svoj smoter. Smrt in življenje, razmnoževanje in poginjevanje, ljubezen in sovražstvo — vse ima svoj vzrok in svoj konec, vse deluje z združenimi močmi za ohranjenje vesoljstva, vse je preračunala že vnaprej nerazumljiva Modrost. — Čudimo se umetnji človeški. Pa nikar ne zatiskajmo očes pred umetnostjo malih bitij, ki se trudijo, da izvršujejo čudovita svoja dela v delavnici Vsemogočnega!

Dobroto za dobrote!

